

אוצר הנפש

לקט משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א בנושאי נפש ומידות

עלון מס' 65

ויגש תשע"ב

היחוד העיקרי בעולם

"ויגש אליו יהודה"; לפי הקבלה העימות והמפגש בין יהודה ליוסף בראשית פרשתנו, הוא יחוד וזיווג בין שני עולמות, שני אבות טיפוסים של דמויות, החוזר שוב ושוב בצורות שונות בכל תולדות עם ישראל. ובעומק יותר, זהו הייחוד העיקרי בכל העולם - יחוד בין ספירת היסוד (אותה מייצגת דמותו של יוסף ה"צדיק יסוד עולם"), וספירת המלכות (אותה מייצגת דמותו של יהודה שזכה למלכות נצחית) - יחוד בין מקור השפע האלוקי העליון, והכוח האלוקי הטמון במציאות עצמה ומכוון אותה. למרות שבפרשה עצמה נראית פרשנות זו רחוקה מהפשט - שהרי אין זה יחוד אלא עימות, ויהודה כלל אינו יודע שהוא עומד לפני יוסף - באה ההפטרה עוסקת בייחוד בין "עץ יהודה" ו"עץ אפרים" - בין מלכות דוד למלכות ישראל (שהיא המייצגת את כוחו של יוסף) ומלמדת כי יחוד יהודה ויוסף, הוא עיקר תורף הפרשה.

(מתוך "מעין גנים")

יג לשונות של אור

יש בלשון הקודש יג לשונות של אור, ח שמות נרדפים ליופי, ועוד מילה אחת ממוצעת ביניהם - כבוד. אור הוא מקיף, שאינו מתלבש בכלי. יופי הוא אור בכלי. ענן הכבוד הוא ממוצע ביניהם, שהכלי אינו גמור. ח נרות החנוכה הם האור שמאיר בכלי (פתילה). השמש, שאיתו מדליקים את הנרות, הוא הממוצע שתפקידו הוא לשאוב מן האור המופשט וליצוק אותו אל תוך הכלים-הנרות (לכן בחב"ד המנהג להשתמש בנר שעווה, כדי להבדיל). ל"ו נרות החג הם כנגד ל"ו הצדיקים שבכל דור. האור המופשט הוא בכתר ובו אין כלים. מבינה ומטה יש כבר כלים גמורים. בחכמה אין כלים גמורים, אבל יש בה חיות מוגברת (-כבוד). "החכמה מאין" - מן הכתר - "תמצא" - בבינה.

נסביר: האור כפי שהוא נמצא כבר בבינה נקרא שפר (ואכן אומר ר' לוי יצחק מברדיצ'ב שביום א' של חנוכה מאיר אור השופר). שפר עולה י פעמים חן, מקור האור. כתוב בקבלה ששפרה (האמא של פועה-מרים), השתפרות, כל זה שייך לאמא.

אחר כך יש יופי בחסד - "יפה תואר". במקדש: "יופי לך מזבח". טוב - טובת מראה - הוא יופי מופנם, שייך לגבורה. האות ט של הטוב מקופלת בתוך עצמה. בתפארת יש לנו את הפאר, כפשוטו.

הנוי הוא היופי השייך הנצח (נוי הוא יון בהיפוך אותיות, שכדי לתקן את יון יש להפוך אותם), יופי ביתי. לא ברור אם זו מילה של חז"ל או מהתורה ("זה א-לי ואנוהו" - יכול להיות במשמעות של יופי או במשמעות של בית). היופי של חנוכה בית המקדש הוא יופי של נוי. "יפת אלקים ליפתי" - יופי של חסד, "וישכון באהלי שם" - יופי של נצח.

היופי של ספירת ההוד הוא הוד (שורשו בעתיק), ההדר ביסוד (שורשו באריק). שניהם שייכים למלכות - הוד המלכות ו"הדרת מלך". הוד הוא יופי פשוט והדר הוא יופי מורכב. לכל אחד מן העם יש שורש במלך, וכאשר המלך מתפעל ממציאיות כל אחד מן העם בו זה הדרו - "ברב עם הדרת מלך". בסגנון קצת אחר: הוד הוא יופי של מלכות, איהי בהוד, יופי נפלא. יופי שמשדר פחד, לא מפני שיעשה לי משהו. "מלך ביופיו תחונה עיניך". הדר - קשור ליוסף, לצדיק - ספירת היסוד (הברית נקראת בזהר 'הידורא דגופא') - זה יופי של הרכבה. פאר זה יופי של הרכבה גלויה של גוונים או צורות וכו', אבל הדר זה יופי של הרכבה נסתרת וגלויה כאחד [יעקב (הפאר) נתן ליוסף כתונת פסים - לכאורה צבעונית - כמידתו, בעוד שהיה ראוי לתת לו משהו פחות גלוי]. במלכות היופי נקרא חן, שמשמעותו אצלנו בכל מקום הוא סימטריה, אור ישר המותאם לאור חוזר. (כסלו, תש"נ)

השבת - הכח לשינוי אופי

הכח שיש ליהודי לשנות ולשפר את עצמו נובע מיום השבת - היום שנמצא מעל לטבע וגם בתוכו. היום השביעי הוא ההשראה האלוקית הניסית שמעל לטבע הנותנת כח לשנותו. המספר שמונה נבדל לגמרי מהטבע ומבטלו, ואילו ה-שבע משנה ומשפרו.

מי שלא מאמין שניתן לשנות, כופר ביסוד השבת. הדבר הקרוב ביותר לאמונה בהי מכל ענייני היהדות הוא שמירת השבת. ולהפך - חילול שבת נחשב לעבודה זרה. כל אמונתנו תלויה וסובבת מסביב לציר השבת. מבחינת הנפש השבת היא כח האמונה שניתן להשתנות.

כשם שבגיל שלוש-עשרה מקבל האדם את גילוי ההארה של נפשו האלוקית, כך מקבל האדם בשבת נפש יתירה. ניתן לחשוב, כמו בטבע השני, שהנפש היתירה אינה האדם בעצמו אלא משהו נוסף, אבל באמת היא אמיתית יותר מכל מה שהיה בימות החול.

בשבת יש מצווה לאכול "לחם משנה", וחז"ל דורשים משנה מלשון משונה בטעמו. במאכלי שבת הכל משונה. יש כח בהכנתם הגורם לכך שיהיו אחרת מאשר בימי החול. עיקר השינוי הוא באפיה מלשון אופי. אפית לחם המשנה מרמזת לשינוי האופי.

בימי החול יש ל"ט מלאכות, שהם בירורים שאסור לעשות בשבת. י"א המלאכות הראשונות שהן העיקר, קשורות דווקא למלאכת אפיית הפת, הכוללת את כל הבישולים.

יוסף הצדיק 'תלה' בפתרונו את שר האופים שהוא שר הפסיכיאטריה. יוסף הוא רופא הנפש העיקרי בתורה והיפוכו - שר האופים, ראש הפסיכיאטרים.

מדוע יש 'לחסלי את שר האופים'?

שר האופים הוא שר האופיים. כאשר האדם נכנס אליו, הוא מייחס לו קווי אופי מסוימים וקובע שלא ניתן לזוז מהם - שם תהא 'קבורת' המטופל!... כמו שמרדכי, שהוא גלגול של יוסף, תלה את המן הרשע, כך יש 'לתלות' את שר האופים, ראש לרופאי הנפש מצד הטומאה.

השורש "אופי" מופיע במדרשי חז"ל, ולכן אנו דורשים אותו. ישנם פירושים על אותם המדרשים המסבירים שאופי הוא מלשון אף. לפי האף כך האופי. כמו שהאף מבליט את הפרצוף בהופעה כלפי חוץ, כך האופי שייך לבליטת ההופעה החיצונית. חז"ל דורשים את הפסוק "הכרת פניהם ענתה בס" שמדובר על האף, וכך הם מלמדים שניתן להכיר את אופי האדם לפי אפו. הפירוש החסידי ל"פניהם" הוא פנימיות, כלומר שניתן להכיר מאפו של האדם את פנימיותו.

("אוצר הנפש" א')

אותיות מחכימות: חולם - לוחם

למי שיש חולם גדול מוכן ללחום בעבורו.

(תלמידים)

הזולת - מראת האדם

נאמר בשם הבעש"ט כי אם אדם רואה שהזולת עושה דבר שאינו כדבעי, סימן הוא שמראים לו שבו עצמו יש את החסרון והוא אינו כדבעי, כדי שיתקן הדבר.

תוכחה מתוקה

אחד מיסודות תורת הבעש"ט הוא ש'הזולת הוא המראה שלי'. הבעש"ט מפרש את "הוכח תוכיח את עמיתך", שעל האדם להוכיח את עצמו ורק אז להוכיח את עמיתו. האדם צריך להודות לזולת שעזר לו לחשוף משהו בעצמו. ישנם שלושה שלבים בתהליך: הודאה לזולת, חזרה לתיקון עצמי ורק לבסוף הוכחת הזולת. **ההודאה** היא בבחינת **הכנעה**, התיקון העצמי - **הבדלה**, וה**הוכחה** היא בבחינת אור חוזר שממתיק את הזולת - **המתקה**. מי ששלם עם עצמו לא רואה את חסרונותיו. מי שהוא בבחינת "שלם וחצי" (על טבעי) הוא שלם עם יכולת לראות את חסרונותיו. יש מי שצריך לראות את חסרונותיו אצל הזולת, ויש מי שרואה את חסרונותיו בעצמו, ולכן הוא יכול לשבת בביתו. (התוועדות, תש"ס)

אעשה לו עזר כנגדו (חלק ו')

יסוד: פנים כנגד פנים

בספירת היסוד - "עזר כנגדו" היינו **תשמיש פנים כנגד פנים**. היסוד הוא המשכו של הפירוש בספירת החכמה, ומקורו אף הוא בזהר, שם מוזכר שבגמרא מובאים שלשה משמשים פנים כנגד פנים. הסימן שלהם הוא **אזן** (שפירושו **יסוד**) - אדם, דג, נחש. מדוע דווקא הם משמשים פנים כנגד פנים? כי השכינה דיברה איתם. בזכות הדיבור עם השכינה המיניס הללו זכו לשמש פנים כנגד פנים.

ברור שפירוש כזה צריך לשים ביסוד, עצם הזיווג. כלומר, "עזר כנגדו" היינו פנים כנגד פנים (**עזר** אותיות **זרע**, את זה הוא לא כתב - זרעא חייא וקיימא). יש משהו מיוחד של פנים כנגד פנים בזיווג, בחיבור. נתבונן שוב בזרימת כל הקו האמצעי - כיוצא בו לגמרי בכתר, צוותא ("האשה הטובה היא החבר הטוב") בדעת, טובים השנים מן האחד בתפארת וזיווג פנים כנגד פנים ביסוד. כמובן שפנים כנגד פנים זה גילוי - כתוב שכל החסדים נקבצים ונכללים ביסוד, ולכן נקרא "**כל**". הכל התחיל מחסד ואהבה, שיש רצון ובחירה ואהבה לבן הזוג, שאני בוחר בך ואני בוחרת בך. זה "ייומא דאזיל עם כולוהו יומין" במדות, והכל נקבץ בכך שבזיווג שלהם יש את כל האהבה והרצון, שבאים לידי ביטוי בכך שהזיווג הוא פנים כנגד פנים (בחירה מוחשית, גשמית לגמרי). כתוב שפנים בפנים ביסוד - "עד דלא הוו מתקלא", בנצח והוד, "לא הוו אשכחן אפיין באפיין" - ביסוד (הזיווג ביסוד יוצא מעצם התיקון והאיוון בנצח והוד).

מלכות: למצוא ענין בחיים

אמרנו שה'ספורנו', שאומר ש"כנגדו" היינו כמעט כיוצא בו, אבל לא לגמרי - זו המלכות כפי שעולה, אך עוד לא מוכתרת, "מלכותא בלא תגא". ברגע שמכתירים את המלכות היא שווה בקומתה אל ז"א בעלה, כמו התרגום ירושלמי. אבל יש משהו מיוחד במלכות, שאומר למרבית הפלא הגרי"ז והוא פירוש חסידי מאד. בדעת - רבי יוסף בכור שור אמר ש"עזר כנגדו" זה צוותא, חברות. מדוע צריך משהו "כנגדו", לפי הפירוש של הגרי"ז בסוף? שיהיה לך **עניין בחיים**, שלא יהיה לך משעמם. הוא משתמש במלה "שומם", כמעט כמו משעמם. הוא אומר שאם האדם הוא לבד הוא שומם, ומביא מהקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות שהאדם לא צריך רק "עזר" אלא גם "חברה". לכאורה את החברה שמנו בדעת, שזה הצוותא, אבל משמע מדבריו שאין הוא מתכוון לסתם חברה, לחלוק רגשות.

ככל שיוודים במדות יש ניגודים, ובמלכות הדבר מתבטא ב"שעשועי המלך בעצמותו" - נעוץ סופן בתחלתן. צריך אשה שלא יהיה לך משעמם בחיים. אם היא לגמרי כמון זה עדיין (מאד) משעמם. "כנגדו" **במלכות** הוא המושג הכי עדין של ניגוד, כמו שעשועים עצמיים, שעשועי המלך בעצמותו שגם כתוב שזה מעין ניגוד מיניה וביה. הבריאה של האשה היא כדי לתת **עניין בחיים**, לשמור שהחיים יהיו תמיד רעננים.

עד כאן פרצוף "אעשה לו עזר כנגדו" - **תשעב**.

(ז' אלול, ע"א)

חיות - חיות בעבודת ה' (חלק ז')

הקנגורו

הדבר המיוחד אצל הקנגורו, שאין בשום חיה אחרת, הוא הכיס שיש לאמא קנגורו. הכיס משמש כרחם עבור העובר שמתפתח בתוכו במשך תשעה חודשים. ואולם בזמן שהאמא נושאת בתוך כיסה תינוק כבר קיים בתוכה עוד תינוק בדרך. כל הזמן היא נכנסת להריון. כך יוצא שכל הזמן יש לה תינוקות - בפנים, וגם בתוך הכיס. היא יוצרת שני סוגי חלב, בשביל הקטנים ובשביל הגדולים. אמא קנגורו היא סופר מסורה. אין לה רגע אחד שהיא לא מטפלת בילדים שלה.

הסתכלות על הקנגורו - זו סגולה, אם כן, לקבל תחושה של אמהות, לעורר בנו את המודעות שכל הזמן צריכים להוליד כמה שיותר ילדים, לגדל אותם, לפתח אותם (ילדים בקדושה אלו מצוות, התולדות של הצדיקים הם תורה ומצווה).

חיה שנקראת "אם כל חיי" היא האב-טיפוס של תכונת האמהות של הקנגורו, שמסורה כל העת לטפל בילדיה.

קנגורו הוא **קנ** ו-**גורו**. הכיס של האמא הוא כמו **קן** של צפור, "קן צפור". קן צפור הוא המקום שהמשיח גדל וישב כל הזמן. **גורו** זה כמו **גור** של חיה. אז מה יש בקנגורו? בתוך הקן של האמא, כל הזמן גר ילד, הגור גר בקן, לכן נקרא קנגורו.

היו אנשים שהגיעו לאוסטרליה כי רק שם יש קנגורו. מי שילמד אודות היבשות בעולם, אוסטרליה היא היבשת השישית, כנגד ספירת היסוד, ולכן כל החיות המיוחדות של אוסטרליה קשורות ליסוד, חיות של צדיקים - "צדיק יסוד עולם". החיה הכי חשובה שם, היא הקנגורו, שהיא גם סמל המדינה. כשהגיעו לאוסטרליה וחזרו לאירופה וספרו שיש קנגורו לא האמינו להם. אמרו שראו חיה עם ראש של צבי, שעומדת זקוף כמו אדם וקופצת כמו צפרדע. כך היה כתוב בספרים המתארים קנגורו. אם כן, כנראה שיש דברים בגו. לומדים שקנגורו הוא איזה הרכב, שצריכים ללמוד ממנו שהראש צריך להיות ראש של אמונה - אמרנו ש**צבי** בגימטריא **אמונה** - אבל זקוף קומה כמו אדם, ויכול לקפוץ כמו צפרדע. הוא מגיע למהירות מאד גדולה, אבל לא כמו שום חיה אחרת אלא בדילוגים. כתוב שגם משיח מדלג ומקפץ - "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות". אז מי שהכי מדלג בחיות זה הקנגורו.

(כ"ז ניסן, ע"א)

אמרת הרב

בכל התפילות אנו מבקשים מה' שייבנה בית המקדש, על ידו מתעלה החוש האסתטי שלנו - התיקון של יפת.

שיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א באתר <http://jewish-education.info>

שיעור שבועי של הרב יצחק גינזבורג שליט"א בכפר חב"ד, בבית כנסת "מכרזי", מידי יום ב' בשעה 20:30

השיעור משודר בשידור חי באתר <http://jewish-education.info/live.html> (ואחרי יום-יומיים עולה וידאו ג'ב')

עלוני "אוצר הנפש" להורדה: <http://jewish-education.info/category/otzar-hanefesh>

ספרי "אוצר הנפש" - שיעורי הרב יצחק גינזבורג בענייני בריאות הנפש - באתר <http://www.pnimi.org.il>

להרשמה לקבלת העלון: otsar.hanefesh@gmail.com * להצלחת יוסף בן תמר ושלומית בת שמעונה